

כתובות מט

מ. שווערד

1. שו"ע אבן העזר סימן עא

(ד) הבא על הפנויה וילדה ממנו אם הוא מודה שהולד ממנו חייב לזונן:

2. ספר ים של שלמה - כתובות פרק ד אות כב

כתב הריב"ש (סימן מ"א) מי שבא על הפנויה, וילדה ממנו בן, או בת, חייב לזונן. וכן נראה מתשובת הרא"ש (כלל י"ז סימן ז'), והני מילי, כשהוא מודה שהולידה ממנו, אבל אם אינו מודה בכך, אפילו נודע שבא עליה, והיא טוענת ברי, שהיא מעוברת ממנו, כיון שאינו מודה לה בזה, הרי אפשר שנתעברה מאחר, דכי היכא דאפקרה נפשה לגביה, אפקרה נפשה לגבי אחרינא.

3. תוספות כתובות דף קח/ב

אמר רבא דעסיק באורייתא יריח - בתמיה מקשים מאי קמתמה רבא אין ה"נ כדאמר לעיל בפרק נערה (דף מט. ושם) מצוה לזון את הבנות וק"ו לבנים העוסקין בתורה ואר"ת דלא דמי דלעיל גבי מצוה יש מצוה לזון הבנים יותר מן הבנות אבל הכא שמת האב וירושתן קא שקלי מן התורה קא מתמה רבא אמילתיה דאדמון דקא בעי למימר דכשיעסוק בתורה יטול ירושה ואם לא יעסוק לא יטלנה וי"מ דהכא מיירי בבנים גדולים ולהכי פריך מאן דעסיק כו' אבל לעיל מצוה לזון את הבנים בבנים קטנים מיירי משום דכולם עומדים לעסוק בתורה קאמר ק"ו לבנים ולהכי לא פריך מאן דעסיק דכולם הן עומדים לעסוק בתורה:

4. דרוש וחדוש ח"א - כתובות דף מט ע"א

שם גמרא דתניא מצוה לזון את הבנות קו"ח לבנים דעסקי בתורה דר"מ. י"ל דנ"מ באין לו רק לזון לאחד דלר"מ בנות עדיפי וזן אותן ולר"י בנים עדיפי וזן אותם

5. שו"ע אבן העזר סימן עא

(א) חייב אדם לזון בניו ובנותיו עד שיהיו בני שש אפילו יש להם נכסים שנפלו להם מבית אבי אדם ומשם ואילך זנן כתקנת חכמים עד שיגדלו ואם לא רצה גוערין בו ומכלימין אותו ופוצרין בו ואם לא רצה מכריזין עליו בצבור ואומרים פלוני אכזרי הוא ואינו רוצה לזון בניו והרי הוא פחות מעוף טמא שהוא זן אפרוחיו ואין כופין אותו לזונן בד"א בשאינו אמוד אבל אם היה אמוד שיש לו ממון הראוי ליתן צדקה המספקת להם מוציא' ממנו בעל כרחו משום צדקה וזנין אותם עד שיגדלו...

6. ספר בית שמואל על אה"ע - סימן עא

(ב) זנן כתקנת חכמים. היינו כשאין להם ממון אבל אם יש להם ממון אין שום חיוב עליו וכ"כ ב"ח:
(ג) מוציאם ממנו כו' עד שיגדלו. בדרישה הקשה למה כ' דחייב ליתן להם עד שיגדלו הא אפי' אחר שיגדלו חייב לזון אותם בתורת צדקה לא יהא אלא קרוב אחר וכמ"ש בי"ד סי' רנ"א ותירץ עד שיגדלו מסתמא חייב לזון אותם כי עד שיגדלו מסתמא אין בידם להתפרנס את עצמן אבל אחר שיגדלו אפשר שיתפרנסו את עצמן ממ"י וב"ה בק"א הביא דברי דרישה והקשה עליו ול"ד וע"ש. וברי"ו משמע אחר שיגדלו חייב לזון אותם בתורת צדקה כשאר קרוביו אבל עד שיגדלו יש להם יתרון יותר משאר קרוביו וע' בי"ד שם מבואר דיורדים לנכסיו לגבות והיינו בפניו דוקא כן ה"נ דוקא בפניו יורדים לנכסיו ולגבות שלא בפניו יתבאר בסמוך:

7. תוספות בבא בתרא דף ח/ב

אכפיה לרב נתן - וא"ת והא בפרק כל הבשר (חולין דף קי: שם ד"ה כל) אמר כל מ"ע שמתן שכרה [כתובה] בצדה אין ב"ד של מטה מוזהרים עליה וגבי צדקה כתיב כי פתוח תפתח את ירך לו וכתוב כי בגלל הדבר הזה יברכך (דברים טו) ואר"ת דהאי כפיה בדברים כמו כפייה ועל בפרק נערה שנתפתחה (כתובות דף נג.) ועוד תירץ דהכא קבלו עליהם שיכופו אותן הגבאי ולר"י נראה דבצדקה כופין משום דאית בה לאו דכתיב בה לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ וגו' ולריצב"א נראה דהא דאין ב"ד מוזהרין על מצות עשה שמתן שכרן בצדה היינו דאין נענשין

8. ריטב"א על מסכת כתובות דף מט/ב

אבל היכי דאמיד כייפינן ליה. פי' מדין צדקה ואע"ג דהא מצוה שמתן שכרן בצדה אין ב"ד מוזהרים עליה התם הוא בשאר מצות כגון כיבוד אב ואם וכיוצא בזה אבל לענין צדקה כייפינן [מפני] מחסורם של עניים וכדכתב רחמנא ועשית אזהרה לב"ד שיעשוך

9. ספר מנחת חינוך - מצוה תעה - תעט - אות ג

גם נראה כיון דבמצות צדקה יש כמה מקראות, כמו שהביאו הר"מ והרב המחבר וחי אחיך וגו', ולא נזכר שם מתן שכר, לא דמי לכיבוד אב ואם, דשם כל פעם דנכתב כיבוד אב ואם נזכר המתן שכר, אבל כאן נזכרת המצוה כמה פעמים בלא מתן שכרה בצידה, ופעם אחת נזכר, אין זה מצות עשה שמתן שכרה בצידה.

10. ספר אבני מילואים סימן עא ס"ק ד

ומהרי"ק שורש קמ"ח כתב בשם רבינו אלי' דלא מקרי מתן שכרה בצדה כיון דלא כתי' בי' אריכות ימים וע"ש:

ולענ"ד נראה לפמ"ש בעקרים דלמען יברכך לא קאי על הגוף הנתינה רק על הא דלא ירע לבבך בתתך לו שהוא נותן בשמחה ובטוב לבב ולא קאי על נתן תתן ע"ש, וא"כ א"ש דכופין על הצדקה ומשום דכיון דאינו נותן ברצון א"כ אין כאן טוב לבב והכפיה' היא על הנתינה לבדה ובנתינה לחודה ליכא מתן שכרה בצדה, ועמ"ש בס' קצה"ח סי' ר"ץ סק"ג ליישב קושי' התוס' בהא דכופין על הצדקה ועמ"ש בקצה"ח סי' צ"ז סק"ט:

11. שו"ע יורה דעה סימן רמח

(א) אדם חייב צדקה אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן ממה שיתנו לו ומי שנותן פחות ממה שראוי ליתן בית דין היו כופין אותו ומכין אותו מכת מרדות עד שיתן מה שאמדהו ליתן ויורדים לנכסיו מפניו ולוקחין ממנו מה שראוי לו ליתן:

12. שפתי כהן על יורה דעה - סימן רמח

(ג) כופין. ואף ע"ג דהוי מצות עשה שמתן שכרה בצדה דכתיב למען יברכך מכל מקום כיון דאיכא בה נמי לאוין לא תקפוץ ולא תאמץ כופין. כן כתבו הפוסקים: